

رافعی، علی، ۱۳۳۷-
محبت در قرآن و حدیث و تجلی آن در سیره نبوی و اقوال و احوال
عارفان/ علی رافعی- قم: نشر ادیان، ۱۳۸۹.
۴۴۸ ص - (نشر ادیان).

ISBN: 978-964-2908-33-2

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فنی.
کتابنامه

۱. دوستی (اسلام). دوستی (اسلام) — حدیث. دوستی (اسلام) — جنبه‌های
قرآنی. الف. نشر ادیان. ج. عنوان

۲۹۷/۶۳۲

BP ۲۵۴ / ۲ م ۲

۱۳۸۹

۲۲۳۰۰۲۰

کتابخانه ملی ایران

محبت در قرآن و حدیث

و تجلی آن در سیره نبوی و اقوال و احوال عارفان

علی رافعی

۶ ♦ محبت در قرآن و حدیث

- شمار مواضعی که در آن‌ها به مفهوم محبت و مترادفات آن اشاره شده است ۵۵
۱. محبت ۵۵
۲. مودت ۵۶
۳. خُلَّت ۵۶
۴. دیگر مضامین مرتبط با مفهوم محبت ۵۷
- تأملی در معنای محبت خداوند به بندگان ۵۸
- محبوبان خداوند ۶۶
- متابعان رسول ﷺ ۶۷
- صابران ۷۳
- متوکلان ۷۶
- محسنان ۷۸
- توبه کنندگان ۸۰
- مُطَهَّران و مُتَطَهَّران ۸۱
- متقین ۸۳
- مقسطین ۸۶
- کارزارکنندگان در راه خدا ۸۸
- آنان که خداوند ایشان را دوست نمی‌دارد ۸۹
- تجاوزگران ۹۰
- کافران ۹۱
- ظالمان ۹۱
- متکبران، فخر فروشان و مستکبران ۹۳
- خائنان، گناهکاران و ناسپاسان ۹۴

فساد کنندگان.....	۹۶
اسراف کنندگان.....	۹۷
ایمان نیاوردن به آیات پروردگار.....	۹۸
ارتکاب گناه و ظلم به نفس.....	۹۸
قتل بیش از حد تعیین شده.....	۹۸
انفاق.....	۹۹
سرمستان.....	۹۹
فریاد کنندگان به بدگویی.....	۱۰۰
نکته.....	۱۰۱
معنای محبت بندگان به خداوند.....	۱۰۵
دیگر شاخصه‌های محبان خداوند در قرآن.....	۱۱۵
تعامل محبت با ایمان و ولایت در قرآن.....	۱۲۴
تعامل ایمان و محبت در قرآن.....	۱۲۴
تعامل ولایت و محبت در قرآن.....	۱۳۴
دوستی‌های نکوهیده در قرآن.....	۱۳۶
فصل سوم: محبت در روایات و دعا‌های خاندان نبوت	
بخش اول: محبت خداوند به بندگان.....	۱۴۵
اسباب تعلق محبت خداوند به بندگان.....	۱۴۸
۱. محبت ذاتی خداوند نسبت به آفریدگان خویش.....	۱۴۹
۲. اطاعت از فرمان‌های خداوند.....	۱۴۹
۳. پیروی از رسول ﷺ و اهل بیت آن حضرت.....	۱۵۰
۴. توبه.....	۱۵۱

۵. کار نیک..... ۱۵۲
- الف) جهاد در راه خدا..... ۱۵۳
- ب) خواندن قرآن..... ۱۵۳
۶. اتصاف به اخلاق کریمه..... ۱۵۴
- سماحت در کارها..... ۱۵۵
- نظافت و پاکی..... ۱۵۵
- اطعام و یاری دادخواهان..... ۱۵۵
- نیکی به برادران ایمانی..... ۱۵۶
- مسرور نمودن مؤمنان..... ۱۵۷
- خوشرویی در معاشرت با دیگران..... ۱۵۷
- غیرت..... ۱۵۷
- تواضع..... ۱۵۸
- سخاوت..... ۱۵۸
- فروبردن خشم..... ۱۵۸
- زهد در دنیا..... ۱۵۸
- رغبت به آنچه نزد خداوند است..... ۱۵۹
- حب و بغض به خاطر خدا و در راه او..... ۱۵۹
- آثار تعلق محبت خداوند به بندگان..... ۱۶۱
- محبوبان خداوند؛ نشانه‌ها و شاخصه‌ها..... ۱۶۴
- الف) شاخصه‌های محبوبان خداوند..... ۱۶۴
- ایمان..... ۱۶۵
- پرهیز از دنیا..... ۱۶۵

مبتلا ساختن به بلایای دشوار.....	۱۶۵
التزام به یاد خداوند.....	۱۶۶
محبوبیت در نزد فرشتگان و برگزیدگان خداوند.....	۱۶۶
اخلاص.....	۱۶۷
استواری در صراط مستقیم.....	۱۶۷
حزن.....	۱۶۷
روزی در حد کفاف.....	۱۶۸
مویه گری ناشی از خوف.....	۱۶۸
ب) مصادیق محبوبان خداوند.....	۱۶۹
مؤمن عقیق و پردیار.....	۱۷۰
مجاهدان و شب‌زنده‌دارانی که برای خداوند قیام می‌کنند.....	۱۷۰
مؤمن شوخ طبع عبرت‌پذیر و باتقوا.....	۱۷۱
کسانی که به یاد مرگ هستند.....	۱۷۱
جویندگان علم.....	۱۷۱
آنان که برای خدا یکدیگر را دوست می‌دارند و به یاری هم می‌شتابند.....	۱۷۲
مؤمن دعا کننده.....	۱۷۲
خیرخواه برادران ایمانی.....	۱۷۲
مؤمن شاکر و بخشنده.....	۱۷۳
بخش دوم: محبت انسان به خداوند.....	۱۷۷
تحقیقی در فضیلت التزام به محبت خداوند.....	۱۷۷
اسباب بروز محبت الهی در روان انسانی.....	۱۸۳
تفضل الهی.....	۱۸۴

- معرفت به ساحت ربوبی ۱۸۴
- چیرگی اشتغال به یاد خداوند در قلب مؤمن ۱۸۴
- التزام به تقوا ۱۸۵
- درخواست درک محبت الهی ۱۸۶
- آثار و نشانه‌های محبت الهی ۱۸۷
- محبت اهل بیت ۱۸۷
- شب‌زنده‌داری و تهجد ۱۸۸
- التزام به مصادیق زهد و تقوی ۱۸۹
- محبوب و مذکور خداوند واقع شدن ۱۹۰
- خرد و روشنایی قلب ۱۹۱
- بهره‌مندی از جمیع الطاف و نعمات الهی ۱۹۱
- ایمنی در برابر آسیب مردمان ۱۹۲
- از میان رفتن همه شائبه‌های نفسانیت ۱۹۲
- ستخلاق به اخلاق الهی ۱۹۲
- بخش سوم: محبت انسان‌ها به یکدیگر ۱۹۵
- تأملی در معنای اخوت اسلامی و جامعه مبتنی بر محبت ۱۹۵
- حقوق دوستی برادران ایمانی ۲۰۳
- چشم پوشی از کاستی‌های یکدیگر ۲۰۳
- پرسش از احوال و سرانجام برادر مؤمن ۲۰۴
- نهی از منکر و ترغیب به هدایت ۲۰۴
- تذکر عیوب یکدیگر ۲۰۴
- اطمینان کامل در بهره‌مند نمودن برادر مؤمن از داشته‌ها ۲۰۵

فهرست مطالب ♦ ۱۱

۲۰۵	التزام به مصادیق متنوع تکریم
۲۰۷	امداد برادر مؤمن
۲۰۷	بیان نیکی‌ها در نبود یکدیگر
۲۰۷	ابراز محبت و مقدم داشتن برادر مؤمن
۲۰۸	اسباب ایجاد و قوام محبت
۲۱۱	۱. ایمان به خدا
۲۱۲	۲. عمل صالح
۲۱۳	۳. تخلق به مکارم اخلاق الهی
۲۱۶	آنان که بر محبت به ایشان تأکید شده است
۲۱۷	علما و حاملان قرآن
۲۱۷	کودکان
۲۱۸	زنان
۲۱۸	مسکینان
۲۱۸	نیکان و مؤمنان
۲۱۹	مردم
۲۱۹	فرزند
۲۱۹	دوستان و پدران
۲۲۰	دوستی‌های نکوهیده در جهان‌بینی اسلامی
۲۲۰	دشمنان خداوند
۲۲۱	اهل فسق و فجور
۲۲۱	نادانان و دروغگویان
۲۲۲	دوستی‌های غیرالهی

- فرزندان دنیا..... ۲۲۲
- بخش چهارم: محبت در ادعیه مأثور از خاندان نبوت..... ۲۲۵
- برتری محبت الهی بر همه چیز در قلب مؤمن..... ۲۳۱
- نجوهای عاشقانه..... ۲۳۲
- بزرگداشت اهل محبت..... ۲۳۶
- جایگاه بلند محبت الهی در میان راه‌های تقرب به ساحت ربوبی..... ۲۳۶
- درخواست بقا و ثبات در راه محبت الهی..... ۲۳۷
- محبوب‌بندگان خداوند شدن..... ۲۳۷
- درخواست پابندی به تولی و تبری در راه خداوند..... ۲۳۸
- درخواست محبوبیت نزد خداوند..... ۲۳۹

فصل چهارم: محبت در سیره نبوی

- پیش‌گفتار..... ۲۴۳
- سفارش‌ها و اوامر قرآن، مبنای سیران محبت در سیره نبوی..... ۲۴۳
- هواخواهی، رأفت و مهربانی پیامبر در قبال مؤمنان..... ۲۴۵
- پیامبر، رحمتی از جانب خداوند برای مؤمنان..... ۲۴۵
- تلاش و علاقه بیش از اندازه پیامبر برای هدایت انسان‌ها..... ۲۴۶
- ضرورت مهربانی و فروتنی پیامبر در برابر مؤمنانی که از او پیروی می‌کنند..... ۲۴۶
- اخلاق بزرگوارانه پیامبر..... ۲۴۶
- مهربانی با مؤمنان و سخت‌گیری در برابر کافران..... ۲۴۷
- پابندی به محبت الهی در سلوک فردی پیامبر اکرم ﷺ..... ۲۵۰
- محبت، مبنای خلیقات و رفتار اجتماعی پیامبر ﷺ..... ۲۵۵
- الف) جایگاه محبت در خلیقات پیامبر اکرم ﷺ..... ۲۵۵

۲۶۱	ب) محبت، مبنای رفتار اجتماعی پیامبر ﷺ
۲۶۱	۱. ابراز محبت و مهریانی با یاران و نزدیکان
۲۶۳	۲. لزوم رفتار محبت آمیز مسلمانان با برادران ایمانی خود و دیگر انسانها
۲۶۵	۳. محبت به ضعیفان و نیازمندان
۲۶۷	۴. رفتار با کودکان
۲۷۰	۵. چشم پوشی از جفا و قدرناشناسی دیگران
۲۷۴	۶. پابندی به اصل محبت در جنگ و رفتار با اسیران
۲۸۴	۷. پاسداشت محبت دیگران
۲۸۷	۸. نگاه محبت آمیز به حیوانات
۲۸۸	نتیجه

فصل پنجم: محبت در اقوال و احوال عارفان

۲۹۳	بخش اول: حقیقت محبت در دیدگاه عارفان
۳۰۳	بخش دوم: تفاوت عشق و حب و کاربرد آنها در گفتار اهل معرفت
۳۰۷	بخش سوم: انواع محبت
۳۱۰	الف) محبت خداوند به بنده
۳۱۱	ب) محبت بنده به خداوند
۳۱۴	ج) محبت بندگان به بندگان
۳۱۵	تحقیقی در تعامل محبت و زیبایی
۳۱۹	بخش چهارم: بررسی رابطه محبت و معرفت
۳۲۵	بخش پنجم: نشانه‌ها و صفات محبین
۳۳۶	۱. محبان جامع جمیع صفات کمال و جمال محبوب‌اند
۳۳۷	۲. صبر

- ۳۳۸..... ۳. حالات متفاوت محب و محبوب
- ۳۳۹..... ۴. حیرت
- ۳۴۱..... بخش ششم: تأثیر محبت در سلوک عملی و احوال عارفان
- ۳۴۱..... محبت به انسان‌ها
- ۳۴۲..... سعه صدر و رفتار محبت آمیز در برابر جسارت و خطای دیگران
- ۳۴۳..... ابراز محبت و معاشقه با محبوب ازلی
- ۳۴۵..... پوشیده داشتن اسرار و عیوب دیگران
- ۳۴۶..... ناچیز پنداشتن عبادات و مواجید معنوی
- ۳۴۹..... بخش هفتم: نشر فرهنگ و تمدن اسلامی
- ۳۴۹..... در پرتو رفتار و گفتار محبت‌آمیز عارفان
- ۳۵۱..... عرفان و تصوف در شبه قاره هند
- ۳۵۱..... ۱. تلاش‌ها و اقدامات سلسله چشتیه
- ۳۵۷..... ۲. فتوحات فرهنگی میرسیدعلی همدانی در شبه قاره هند
- ۳۶۳..... فرقه شاذلیه و گسترش آموزه‌های اسلام در شمال آفریقا
- ۳۶۵..... اثرگذاری فرهنگی و اخلاقی طریقت نقشبندیه در نشر تعالیم اسلامی
- ۳۶۹..... مولانا محبوب همه ادیان
- ۳۷۳..... ابوسعید ابوالخیر و یهودیان و مسیحیان نیشابور
- ۳۷۶..... ابوالحسن خرقانی و رفتار با پیروان دیگر ادیان
- ۳۷۶..... منزلت معنوی ابواسحاق کازرونی در هندوستان و چین
- ۳۷۷..... معروف کرخی و تأثیر رفتارهای محبت‌آمیز
- ۳۷۸..... مالک دینار و همسایه جهود
- ۳۷۸..... بایزید و همسایه غیرمسلمان

فهرسعه مطالب ۱۵

سهل بن عبدالله شوشتری و جانشین زرتشتی	۳۷۹
بخش هشتم: عرفان و محبت اهل بیت (ع)	۳۸۱
نمونه‌هایی از محبت اهل بیت (ع) در آثار و اندیشه عارفان	۳۸۹
جامعه شکل گرفته بر اساس الگوی محبت	۴۰۶
جریان محبت در ارکان اجتماعی و سیاسی جامعه آرمانی	۴۰۸
نتیجه‌گیری کلی	
اساس دین الهی محبت است	۴۱۳
نتیجه‌گیری	۴۳۲
کتابنامه	۴۳۵
نمایه اعلام	۴۵۵

سخن ناشر

محبت روح شرایع الهی و جان پوینده ادیان است. برخی حتی پا را از این نیز فراتر نهاده و ذات باری را جز با وصف محبت نمی‌شناسند. در عرصه تربیت استعدادهای بشری نیز محبت موجب می‌شود تا روح پویایی معنوی در جوامع انسانی دمیده شود و لب لب شحاتر دینی آشکار شده و روح بیداری و یقظه روحانی در همه لحظات حیات معقول بشری جریان یابد. در چنین حالتی هر گفتار و پندار و کرداری بر مبنای محبت الهی بروز می‌یابد و همه اعمال و سکنت انسانی رنگ و بوی الهی به خود می‌گیرد.

بدیهی است که ایجاد جامعه‌ای آرمانی که بر اساس اصل محبت قوام یافته باشد، با عکس‌العمل عناصری که «حب دنیا» را به جای «حب الله» برگزیده‌اند و «هوی» اله آنان گشته، مواجه خواهد بود. این عده در پی طغیان و سرکشی بر ضد اهل محبت و جامعه آرمانی ایشان‌اند و گزیری از مواجهه و دفاع در برابر این طیف (آن هم از روی اوج مهر و شفقت) به جهت حفظ سلامت روانی اجتماع نخواهد بود.

آنچه در این اثر پیش روی محققان و دین پژوهان فرهیخته قرار گرفته، تلاشی است که در پی ترسیم جایگاه بنیادین محبت در ارکان

هویت‌ساز اسلام و پاسخگویی به برخی پرسش‌ها و دشواری‌های نظری
موجود در این باره است.

ناشر وظیفه خود می‌داند از مؤلف محترم این کتاب صمیمانه سپاسگزاری
نماید و توفیق روز افزون ایشان را از ذات اقدس اله خواستار است.

www.ketab.ir